

Den rödbruna röran

av Mats Johansson

IBLAND FLYTER DE IDEOLOGISKA MÖNSTREN IHOP. Som när rött möter brunt hos *komunazis* i dagens Ryssland. Den franske syndikalisterna Georges Sorel kom på 20-talet att beundra både Mussolini och Lenin. Roger Garaudy, en av 68 års gurus, stöder nu Le Pen. "Fascism och bolsjevism är en och samma reaktion mot den borgerliga och plutokratiska andan", skrev Georges Valois, när han på 20-talet lämnade det franska socialistpartiet för att grunda ett fascistparti.

I sådana extremernas sammanhang har motsatsparet höger-vänster förlorat sin mening. Likaså när det gäller nya strukturer som inte passar in i det gamla ideologiska mönstret, det som beskrev klassmotsättningar i övergången från agrar till industriell produktion, när arbetet lämnade byn och sattes på marknaden. Är digital teknologi höger eller vänster?

FUTURISTEN ALVIN TOFFLER hävdar i boken *Creating a new civilisation: The politics of the third wave* (1994) att övergången till informationsbaserade ekonomier kommer att avlägsna dagens politiska eliter från makten, som vid tidigare paradigmskiften. Det låter rimligt; en ny bas söker sin överbyggnad, som Marx kanske skulle ha sagt vid åsynen av Internet. Det som styr samhällsförändringen är teknologins tredje väg, inte politikens tredje väg. Men blir de nya eliterna trevligare än de gamla?

Fler dimensioner har tillkommit i kampen om samhällsmakten än hur grupperna satt i den revolutionära franska nationalförsamlingen. Det innebär inte att begreppen höger-vänster har tömts på innehåll. Uppsvinget för kommunisternas parti må vara ett resultat av att allt fler vänstermänniskor lättare identifierar sig med en alkoholist än med Göran Persson, men en viktigare faktor bakom vänstervridningen är nog att schy-

manerna står för den socialism som så många svenskar omfattar, främst rätten till andras pengar.

DEN ITALIENSKE STATSIVETARPROFESSORN Norberto Bobbio analyserar i en essä från 1994, *Vänster och höger* (Atlas), olika bestående motsättningar, bl a jämlikhet-ojämlikhet, framsteg-bevarande, rationalism-irrationalism. Vad som numera är höger och vänster när det gäller framsteg och rationalism kan verkligen diskuteras (heja, högern!), men Bobbio menar att det som står ut som grundande princip är jämlikheten, "ett av de yttersta mål som människor föresätter sig att uppnå och som de är villiga att slåss för." Jämlikhet är vänster, tolkat inte på det liberala viset som en fråga om likhet inför lagen, utan på det socialistiska viset som lika utfall efter omfördelning. Eftersom fler vill ha den sortens jämlikhet än ojämlikhet vinner alltid vänstern.

Det är en behaglig tanke i en endimensionell vänsterhjärna. Fullständig jämlikhet motiverar en offentlig sektor som omfattar 100 procent av samhället. Men lägger man till fler motsatspar blir bilden inte lika enkel: individualism-kollektivism, styrande-styrda, centrum-periferi, kvinna-man, människa-natur, demokrati-diktatur, marknad-plan, tillväxt-nolltillväxt. Hur blir utfallet mellan ståndpunkter till vänster och höger utifrån dessa mångfacetterade parametrar?

LIBERALISMENS FRAMGÅNGAR under senare decennier talar för att två andra värden – fred och frihet – är mer grundande för nästa sekel än jämlikheten, i vars namn totalitära anspråk så ofta reses. De jämlikaste samhällena är de allra fattigaste; alla har det lika taskigt, jämlikhet nedåt. Men hur kul är det att leva där?

Trots allt tror vi att fler föredrar "den borgerliga och plutokratiska andan" framför en rödbrun röra. Vilket inte utesluter att den politiska kampen i globaliseringens spår i hög grad blir en kraftmätning mellan just höger och vänster.

